

NOVAE
DECLARATIONES
ET VARIAE LECTIONES
RESOLUTIONESQ. IVRIS

Clarissimorum Iuriconsf. recentium,

*Vaconij à Vacuna,
Antonij Goueani,
Antonij Contij,*

*Iacobi Reuardi,
Rainaldi Corsi,
Nicolai Belloni.*

Quibus non solum multa in Iure corrupta, & non satis intellecta, restituantur, & emendantur; sed & difficillimæ Iuris quæstiones enodantur, & explicantur.

Adiecinus locis opportunis rerum Summas, prætereà Indices duos locupletissimos; unum, Legum passim explicatarum; alterum, verborum, & rerum, sententiarumque insignium.

Opus omnibus Iuriconsultis, tam Legum professoribus, quàm Practicis, ac studiosis Iuris apprimè utile, & necessarium.

VENETIIS, Ex Vnitorum Societate. 1585.

III.^{mo} & Reuerendissimo
D. FRANCISCO COLVMNÆ

ARCHIEPISCOPO
TARENTINO.

Alexander Albertonius S. D.

VM VACONIUM veterem familia vestra clientem, amplitudinis verò tua etiam præceptorem obseruantissimum, aliquot annos ita audiuerim, vt quos ille in iure civili perdifficiles sanè, & perobscuros, innumerabiles penè locos, vnus adhuc declarauit, & illustrauit, non solùm cognouerim, sed etiam in commentariolos meos retulerim, facendum duxi, vt quæ mihi præclara, & admodum utilia visa sunt, & alijs etiam legum scientiæ studiosis aliquando impertirem. Nam & eiusmodi præceptore iure indignus iudicarer, & hominis officio abuti existimarer, si quod mihi, is opera sua beneficium dedit, id ego, mea, in reliquos non conferrem. Quamobrem statui Doctoris mei sententiam de reconditis ijs in civili facultate locis, huic libro mandare: eumq; librum in tuo nomine ad utilitatem studiosorum emittere. Cùm enim Vaconius ipse amplitudini tue se omnia debere fateatur, & prædicet, ego autem illi nihil non debeam, te verò meritò non solùm ego, sed domus mea tota iam diu amet, & obseruet, hoc propterea quicquid est, vtriusque muneris tibi iure optimo offerendum censui. Quare qui aliquem hinc fructum percipient, tibi, qui Vaconij, à quo hæc primùm profecta sunt, studia aluisti, eum semper acceptum referre debebunt. Meum certè consilium, qui librum ei potissimum viro dicarim, cui cùm propter singularem doctrinam, vitæque integritatem, tum propter incredibilem erga bonos, & eruditos homines benignitatem, ac beneficentiam, nemo non improbus, aut à litteris alienus non plurimum se debere confitetur, omnes (vt spero) facillè comprobabunt. Accipies igitur munus hoc iustissimis quidem de causis tibi debitum, sed ita accipies, vt non quantum tua dignitas postulat spectare, sed quantum ipse præstare possim cogitare memineris. Vale feliciter.

D. VACONII A VACVNA IVRIS CIV. DECLARATIONVM CVM NOVIS ADDITIONIBVS

Liber Primus.

SPMMARIVM.

1 Ius aliud naturale, aliud civile.

2 Ius naturale quid.

Ius, & iustum, idem.

Iustum, est idem, quod bonum.

3 Ius gentium quid.

Bellum est de iure gentium.

4 Ius civile, quid.

5 Bonum, quid sit.

6 Natura, quomodo Animalia docuit.

7 Natura, quid sit.

8 Animantium triplex forma, & natura.

9 Natura arborum, & herbarum que.

PRIMA DECLARATIO

Iuris naturalis, & gentium.

Explicatur iustum cum § 1 Inst. de iu. nat. gent. & ciu.

 MNES, qui desiderant rectè ius intelligere, (oës autè desiderare demus) eius principia clarè nosse debent. principium n. plusquàm dimidium totius esse videtur, cum eorum, quæ queruntur, complura per ipsum manifesta fieri solent: Arist. 1. Eth. c. 7. nu.

64. unde altius repetètes, dicamus ius, alterum esse naturale: alterum civile, seu politicum. & quia vetustius est ius naturale, quod cū ipso gñe humano, natura ipsa protulit. §. singulorū Inst. de rerum diu. Ideo ab ipso incipiendum est. Est

2 igit sciendum, ius naturale id esse, quod sp est bonū. I. ius. de iu. it. & in c. ius naturale. 1. dist. Præterea ius, & iustum idem est: ut in §. Eth. sed ius dicitur per apocopen, remota syllaba, tum: sicut fac, pro face. iustum autè id est, quod bonum: ergo ius naturale, est bonū quoddā à natura, i. à Deo ordinatū, ac tributū, pueniēs, cōducensq; natu-

3 re cuiusq; aialis. sicut ius gentiū est bonum ordinatū à gentibus: consentaneum, vtileq; oibus gentibus. ut est emptio, vendō, locatio, & conductio. hi. n. contractus sunt vtilēs oib. gentibus. ut suo loco demonstrabitur. Bellum est et de iure gentium: quod à gentib. ordinatum est, tanquā oib. gentib. vtile, ad propulsiandam iniuriam, ad repellendos hostes, ad eosq; coercendos, qui ad

parendum nati sunt, nec volunt parere. & tale bellum est à natura, & est bonum. Arist. in 1. Pol. est. n. ordinatio quædam à gētib. facta: & ita est ius gentium, quod ius rō naturalis inter oës gentes cōstituit. i. ordinavit. §. quod verò. Inst. de iure nat. gen. & ciu. plus verò civile, est bonum quoddā à civitate ordinatū, vtile statui illius civitatis, utputa, stiplo est ius: i. ordinatio quædam civitatis. Possessio civilis est ius. itidem, & iter est ius: i. ordinatio quædam civitatis. & vbiq; de iure civili dicitur aliquid esse ius, exponendum est, ius, i. ordinatio civitatis. nam ut ait Arist. in 1. Polit. ius civile est ordinatio civilis societatis. & Imperator hoc idem dicit in §. 1. Inst. de iu. nat. & ciu. ibi, quod quisq; ppis sibi cōstituit, i. ordinavit, vocatur ius civile ipsius civitatis, & Boet. lib. 3. de consol. vbi latè id demonstrat, vbi videto. Oë igit ius, est bonum quoddam. Nunc videndum est, quid sit bonum. Bonum verò est, quod oia appetunt, inquit Phil. j. Eth. oia inquam et cognitione carentia, si quidem naturali quoddam appetitu, tēdunt in bonum, non uti cognoscentia, sed ut ab aliquo cognoscēte mota, ad id quod est bonum, & sibi confert, ex ordinatione. I. diuini intells. quemadmodum sagitta tendit ad scopum, ex directione sagittantium. Est tñ sciendum non oia vnum. & idem bonum appetere, sed alia aliud, sē eorum propriam naturam, nam aliud vñ bonum hōi, aliud asino. asino n. pabulum, magis quàm aurum, bonum esse videtur, ut ait Phil. x. Ethic. Ialices amaræ vñr quoddam bonum capellis, & idē illas appetunt: hō aut illas pro cibo minimè appetit. Cū igit idem sit ius naturale, quod bonum quoddā, bonum aut, oia aiantia appetunt, sequitur ius naturale id esse, quod oia aiantia appetunt, & ad quod natura sua inclinantur. & hoc est, quod ait. Iureconf. in l. 1. ff. de iust. & iu. cum inquit ius naturale, est quod natura docuit oia aialia. natura s. increata, i. ipse intells increatus, qui dat vnicuique aialium inclinationem appetendi bonum, naturæ cuiusq; conueniens, atque id fugiendi, quod cuique naturæ noxium vñ. Pro clariori

quia protestatio præcedens demonstrat animam, & voluntatem deesse in secundo statuto, quod postea fieret, & idem eadem ratione concludit Barr. & Dd. in testamento habente clausulam derogatoriam, in l. si quis, in princ. testamenti, ff. de leg. 3. Idq; adeo uerum est, ut licet extaret statutum, quod ultimum testm teneret, non facta mentione de uerbis derogatoris primi, tale statutum non subsisteret, quasi factum aduersus gentium, quod requirit in testamento voluntatem testatoris, quam non habet secundum testamētum propter uerba derogatoria primi, ut per Paul. de Cast. cōf. 444. uidetur sine dubio. uol. 2. Præterea & si d. autentica, ex causa, cū materia non haberet clausulam derogatoriam, nihilo minus per cōsuetudinem nostram non esset sibi derogatum.

nam quoties duo sunt contraria, ita demum secundum tollit primum, quando sunt omnino, & præcisè contraria: secus, si distinctione cōcordari possunt. autent. offeratur. C. de litis contest. iuncta l. sciendum. ff. qui satisfacere cogantur, ut tradit Bart. in extrau. ad reprim. in uerbo, non obstantibus. Et hoc est generale, ut quoties fieri potest contrarietas, distinctione tollatur. Ita in statutis, & omnibus dispositionibus, affirmat Alex. cōf. 141. uiso testamento. col. 3. 2. uol. & Dec. cōf. 374. col. 2. sed in casu nostro potest fœdere distinctionis res conciliari. aut loquimur respectu institutionis, & testamentum est nullum, & ita procedat consuetudo: aut respectu legatorum, & sustinetur, ita procedat autent. ex causa.

F I N I S

U N E T I I S , M D L X X V .

